

B. N. II, 58.

h. 918

X 187 6078

C. B. D.

II R
1564

DISSERTATIO

DE

ELECTIONE

IMPERATORIS

ROMANO-GERMANICI,

QUAM

PRÆSIDE

VIRO AMPLISSIMO, CONSULTIS-
SIMO atq. EXCELLENTISSIMO

DN. VLRICO OBRECHTO,

IN ALMA ARGENTORATENSIVM UNIVERSITATE
HISTORIVM. PROFESSORE CELEBERRIMO,

Domino Patrono, Præceptore atque Hospite
suo æternùm colendo,

Ex ejusdem Prælectionibus publicis desumptam,
solenniter defendet

JOHANNES GEORGIUS GRAMBS,

Moeno-Francofurtensis.

A. D. Mens. Mart.

ARGENTORATI,

Literis JOH. FRIDERICI SPOOR.

ANNO. M DC XCI.

1482

C. B. D.

De,

ELECTIONE IMPERA-
TORIS ROMANO-GER-
MANICI.

I.

Durimum interest in Republica, quo-
modo ad illum, qui ex omnibus unus,
præcipuâ vel summâ cum potestate
imperaturus est, civile regimen perve-
niat. non quod ipsa Reipublicæ forma
hinc dependeat, & *discrimen summi*
Imperii, aut summo minoris, ex delatione Imperii per electi-
onem aut successionem sit potendum; ut existimârunt, quos
H. Grotius de Jure Bell. & Pac. lib. 1. cap. 3. n. 10. refutat:
Neque quod ex duobus hisce primariis ad imperium
pervenienti modis, unus in alterius opprobrium unicè
sit commendandus. Sed quia multarum nationum
ætatumque experimentis comprobatum est, publicam
Imperiorum tranquillitatem perinde vigere, vel peri-
clitari, prout regiminis deferendi propagandive ratio,
cum ipso gentium ac Rerumpublicarum habitu statuque
bene aut secius, vel ex se convenit, vel per fundamenta-
les Reipublicæ leges conciliatur.

A 2

II. Quod

II. Quod argumento est, nobilissimam disciplinæ, quæ circa isthæc versatur, partem, exemplis, cognoscendisque præcipuis variorum populorum institutis constare. Electionis autem forte per universum orbem illustrius atque ad multiplicem profectum civilis scientiæ accommodatius specimen occurrit nullum, quam in Imperio nostro Romano-Germanico: præsertim si variæ temporum rerumque vices expendantur, per quas ad istam formam deventum est, qua hodie peragitur Imperatoris Electio. Unde pretium operæ me facturum existimavi, si quasdam hujus generis meditationes Academicæ disquisitioni subicerem: & id quidem, non argumenti supra captum ætatis meæ positi, sed ingenii duntaxat excolendi studio propositoque: quod directioni Divinæ, gratiæ Superiorum, Commilitonumque favori obnixè cupio esse commendatum.

III. Sequar autem, ut ordo dicendis constet, partitionem, quam in explicanda Magistratum creatione commendavit & amplexus est *Aristoteles Politicor. lib. IV. cap. 15.* ubi monet multum referre, ut in constitutione magistratum accuratè distincteque cognoscatur I. *Ex quibus creentur Magistratus? II. à Quibus? III. Quomodo?* His autem breviter pro instituti modo expeditis, illi quoque Philosophi admonitioni locum dabo, quæ curari studiosè vult, *ut rectè ac cum judicio tota hæc res applicetur, singulis, quibus hæc fieri queunt, modi, singulis Rerum publicarum formis accommodentur.*

IV. Primus locus, ex quibus eligatur Imperator? duo complectitur; Nationem eligendi & Ordinem: Natione Germanus sit oportet, ut quis ad hoc fastigium idoneus existimetur. In quo distinctè investiganda

ganda est ratio, *tum* quâ Germaniæ Rex alius quam Germanus eligi non potest; *tum* quâ Romanus Imperator creari nequit, nisi qui Rex Germaniæ eligitur. Atque Germanos quidem ab alienigenarum Regum dominatu inde jam ab antiquo non immunes duntaxat, verum maximè aversos fuisse, reperio. Unde jam apud Tacitum maximo popularium applausu, contra Italum quanquam Germanicæ stirpis Principem, solum quod is Romæ natus esset, fremunt Cherusci: *Adimi veterem Germaniæ libertatem, & Romanorum opes insurgere. Adeo neminem in iisdem terris ortum, qui principem locum impleat; nisi exploratoris Flavii progenies supra cunctos attollatur? Frustra Arminium præscribi: cujus si filius hostili in feto adultus, in regnum venisset, posse extimesci, in fœdum alimonio, servitio, cultu, omnibus externis.* Estque omnium deinceps seculorum experientia comprobatum, quod in gravissimo consilio ad Maximilianum II. tradit Lazarus Svendus: *Daß das Teutschland/so lang man darvon Gedächtniß hat / und biß in die zwey tausend Jahr her / schier vor allen andern Nationen und Völkern diesen sündern Vortheil / Gab und Gnade von Gott gehabt / daß es sich allemwegen vor aller frembden Gewalt geschützet und erhalten hab: also daß es sich niemahl durch einige frembde Nation hat regieren und beherrschen lassen.* *De Romano autem Imperio satis evidè constat, inde jam ab Ottone I. ejus hanc conditionem fuisse, ut illud nemini deferretur, nec deferatur etiamnum, nisi quem Germania sibi Regem elegit. Magna certè cum fiducia provocarunt ad jus istud Proceres Germaniæ in electione Friderici I. è quibus unum producit Güntherus ita de hac re differentem:*

Quodlibet arbitrium statuendi Regis habemus,

A 3

Ex

Ann. XI,
16, 51

ap. Goldast.
Politisch.
Reichs:
Händel.
Part. 24,
cap. 3. S. 9.
11. S. 15.

Ug. 11. 11. 11

Ex quo Romanum nostrâ virtute redemptum
 Hostibus expulsis ad nos justissimus ordo
 Transtulit Imperium: Romani gloria regni
 Nos penes est: quemcunq; sibi Germania Regem
 Praeficit, hunc dives submisso vertice Roma
 Suscipit, & verso Tiberim regit ordine Rhenus.

Cap. Vene-
 rabilem. 33.
 X. de elec-
 tion.

Siffrid.
 Presbyt.
 A. C. 1274.

Neque ipsos Romanos Praesules aliter sensisse complura
 testimonia illorum comprobant: imprimis Innocentii
 III. qui citra ambages profitetur: se recognoscere illis
 Principibus, jus & potestatem eligendi Regem in Imperato-
 rem postmodum promovendum, ad quos de jure & antiqua
 consuetudine noscitur pertinere. quanquam is originem
 juris hujus non ab Ottone demum, sed Carolo M. repe-
 tat. Post hunc Gregorius X. quando de Rudolpho
 Habsburgico praeter Otocaro Bohemiae Rege ad Imperium
 eligendo deliberabatur; Cum in Alemannia, inquit, plu-
 res Principes & Comites habeamus, quare vellemus Sclavum
 ad Imperium sublimare?

VI. Objiciuntur quidem vulgo Alphonsus Ca-
 stellanus, Richardus & Eduardus Angli, in Romano-
 rum Imperatores electi. Sed parum existimo his ex-
 emplis motum iri, qui statum temporum, vel ipsum so-
 lummodo modum eventumque, quo quisque electus
 est, paulo diligentius expendit. Nam Alphonsus
 quidem & Richardus electi sunt turbulentissimo illo
 intervallo, quod inter Fridericum II. & Rudolphum I.
 intercessit; quo quam nihil fere jure ac more probo
 in Republica gestum administratumque sit, dicere, nihil
 attinet, vid. *Lehmann. Chron. Spir. lib. V. cap. 95.* de ele-
 ctione verò ipsa operæ pretium fuerit scriptoris Itali at-
 que illis temporibus coævi judicium adducere *Monachi*
scil.

scil. S. Justina Paduana : qui lib. III. de rebus Insubribus & Euganeis scribit : Interfecto à Frisonibus in bello Rege Allemannia Guilielmo: convenerunt Principes ad electionem more solito faciendam : cum igitur tractarent de Principe idoneo eligendo, humani generis inimicus seminavit zizania inter eos. Nam quidam Comitem Richardum, fratrem Regis Anglia, Regem Allemannia elegerunt : alii verò vota in Regem Castella penitus transtulerunt : neque obscurum esse sinunt scriptores illis temporibus vel coævi, vel proximi, quibus armis patriæ mos oppugnatus tum fuerit à Richardo. Annales Dominicanorum Colmariensium : Richardus frater Regis Anglia donis Regnum obtinuit Romanum. Fragmentum Historicum Alberto Argentinensi præfixum : Episcopus Coloniensis audiens Wilhelmum esse occisum, ad Angliam perrexit, & inde duxit Richardum Ducem Cornubia, quem ipse & Episcopus Moguntinensis elegerunt in Regem, quibus dedit multam pecuniam, & cæteris Episcopis Alemannia & Nobilibus terra. Et cum adhuc opulentus esset in divitiis, vehebatur per Principes Alemannia ad singulas civitates & oppida Imperii super fluvium Rheni. Cum autem Richardus Rex pervenisset usque ad Civitatem Basileam defecit ei substantia. tunc reliquerunt eum Principes Alemannia solum, dicentes, quod eum non elegerunt propter personam, sed ratione substantia; & dederunt ei libellum repudii, & per aliam viam reversus est in regionem suam : cujus Regis memoria cum sonitu perit. Alphonsum verò neque tum, neque postea ab aliis quam à quibus electus fuerat pro Alemannia vel Romanorum Rege habitum esse constat. Unde Rudolphi I. denudò competitor fuit. Siffridus Presbyter : Gregorius X. electionem Regis Rudolphi confirmavit, reprobatis nuntiis Regis Hispania & Regis Bobemia. Ita Eduardi quoque electio

A. C. 1257.

electio, sicut inter medias turbas & per factionem eorum maximè peracta est, qui ne jure quidem liquido eligendi Regem Germaniæ poterant: ita detrectante ultro oblatum diadema Eduardo, nec eventum habuit, nec ad interruptionem moris legitimi probandam ullatenus idonea esse potest. Consulatur de illa potissimum *Albertus Argentinesis in Chron. A. C. 1348.*

VII. Validiori ratione niti videntur, qui dubitant; an expressâ lege unquam sancitum sit, ne alius quam Germanus ad hoc fastigium evehatur? Electorem equidem Moguntinum in electione Caroli V. ad publicas Imperii Constitutiones provocasse, testantur *Sleidanus Commentariorum lib. 1. & Sabinus*, sive potius, ut *Chytrai* indicio discimus, *Philippus Melancthon* in *descriptione Electionis Caroli V. apud Goldast. Polit. Imper. Part. 1. cap. 17.* ille quidem concisus: *Legibus nostris & jurejurando nos arbitror impediri, ne Franciscum eligamus, quibus cautum est, ne decus hoc Imperii transferatur ad externos. Hic plenius: De Francisco eligendo arbitror nos impediri nostris legibus & jurejurando. Est enim disertè constitutum, ne extero, sed Germanico Principi Imperium comendetur, ne hoc tantum decus ad externas nationes transferatur: & non modo Germania veniat in servitutem, sed etiam in Italia, aut statu Ecclesie mutatio sequatur. Sequitur mox: Cum igitur constet, excludi Gallicum Regem constitutione publica, quam jurati in electione sequimur, nihil opus est longâ disputatione. Qualibus quidem verbis si usus est Moguntinus, rationem habet satis manifestam illorum explicatio, qui ad id respexisse illum dicunt, quod in Aurea Bulla Caroli IV. injungitur Electoribus, ut idoneum eligant: siquidem juramento Electorum aliud quidquam non legitur expressum. Neque tamen*

tamen hoc modo potissima, quæ hic subest, difficultas expedita erit; nisi ostendatur, quæ lege cautum sit, ne pro idoneis alienigenæ habeantur. Et omnino quidem de Patria elegendi quicquam lege aliqua expressa nunquam fortasse statutum est: *ut alius quam Germanus eligi velin Regem Germania, velin Imperatorem Romanum non possit*: Caterum ex eo, quod sub Ottone I. uti solidissime demonstravit *Conringius*, Germaniæ in Imperium Romanum jus perpetuum transcriptum, constitutumque adeo est, ne quis deinceps alius pro Imperatore Romanorum haberetur, nisi quem Germania sibi Regem elegisset, vero simillimum est, tacito consensu invaluisse illam, quæ hodie firmiter obtinet de Germano eligendo consuetudinem: quod non aliter putaretur Imperii decus conservari Germaniæ posse, nisi ipsi quoque Germaniæ, Rex Germanus proficeretur. Imò nec ipsi traditio *Mutii Irenici*, & aliorum, ac sic tempore Ottonis III. Constitutio de Germano eligendo, lata esset, aliunde videtur manasse, quam quia pridem opinio invaluerat, circa illa demum tempora, jus elegendi Romanum Imperatorem ad Germanos fuisse translatum: Cui quidem *Albertus Argentinensis* etiam est adstipulatus, initio *Chronici* sui scribens: *Principes Germaniæ, virtute translationis ad ipsos factæ ex morte Ottonis Tertii Imperatoris, Richardum in Regem Romanorum eligere debreverunt*. Confutavit verò illum abundè *Conringius de Imp. Germ. Rom. cap. 10.*

de Imp. Rom.
Germ. Rom.
c. 10.

VIII. Circa ordinem eligendi requirit *Limnaeus*, ut in Imperatorem promovendus sit natus ex familia illustri: & observat insuper *Conringius*, in omnibus Germanicis populis Reges non ex promiscuo hominum

I. P. II. 2. 79.

B

ordine

annotatio
ad Lampad.
part. 3. cap.
7. §. 1.

ordine, sed ex sola nobilitate creatos, idque de vetustissimis jam temporibus confirmat *Tacitus Germ. VII, 1.* ubi de Germanis, *Reges, inquit, ex nobilitate; Duces ex virtute sumunt.* Neque succedenti ævo stirpis antiquitas & decus neglectum, vel in Rege creando infra Comitum dignitationem unquam est decensum. Imò ne ad Comites quidem perventum, nisi necessitate Reipubl. exigente, declarant exempla rariora Wilhelmi Hollandiæ, Rudolphi Habsburgi, & Adolphi Nassoviæ, denique Guntheri Svarzenburgi Comitum. Imprimis autem ex Wilhelmi Hollandiæ Comitis electione observationem licet mutuari peculiarem: Imperatorio Culmini indicens esse habitum. Nisi ante coronationem in equitum numerum solenni ritu cooptatus fuisset, qui, cum eligeretur, armiger duntaxat erat: quod de Wilhelmo *Job. de Bekain Chron. p. 77.* annotavit, & in *Chron. Belg. Magn.* transcriptum est.

IX. Ad ordinem quoque elegendi pertinet, ut de *stirpe Regia* videamus: cujus multi rationem habendam negant, hoc ipso, quia Electivum est Imperium nostrum. Sed hi minus firmam concludendi rationem sequuntur: cum electivo regno id demum repugnet; si stirps regia sibi jus vindicet in Regnum; vel in Regis ipsius arbitrio positum sit, quem sibi velit successorem constituere; quomodo inter privatos quoque, patrifamilias conceditur, deficiente successore legitimo. vel existente etiam interdum illo, sibi testamento legere hæredem: qualis olim Regni Francici, atq; sub antiquis Regibus ipsius etiam Germaniæ conditio fuit: quin & in illo divisioni insuper locus erat, quod hæreditariis tantum Principatibus convenit: in hac stirps
regia

regia per varias vices aliquoties jure successorio excusa, repetere tamen illud & vindicare subinde non destitit, donec extincto Friderico II. penitus collaberetur. Nam ante illum quidem usq; ad Henricum IV. integrum illud viguisse, testantur ipsi Rudolphi Suevi suffragatores: dum sancire annitente Pontifice sunt moliti, ut Regia potestas nulli per hereditatem, sicut ante fuit consuetudo, cederet, sed filius Regis etiamsi valde dignus per electionem spontaneam, non per successionis lineam Rex proveniret, si verò non esset dignus Regis filius, vel si nollet eum populus, quem Regem vellet facere, populus haberet in potestate: quæ licet non tam legitima constitutio, quam seditiosorum hominum contra jus & fas omne, legis ferendæ potestate sibi arrogantium conspiratio fuerit: eam tamen, auctoritate, nisi fallor, Pontifice confirmationis, in Germania opinionem concitavit; ut centum, circiter post id tempus annis sub Friderico I. prorsus crederetur id juris Romani Imperii apex sibi tanquam ex singulari vindicare prærogativâ: videlicet non per sanguinis propaginem descendere, sed per Principum electionem Reges creare: ut Ottonis Frisingensis verba habent: quod etiam Guntberus carmine complexus est:

Bruno de
Bell. Sax.

de Gest.
Friderici I.
lib. 2. cap. 10.

Ligur. lib. 5.

*Regibus est aliis potiundi jure paterno
Certa fides, sceptrumq; patris novus accipit hæres:
Nos, quibus est melior libertas, jure vetusto,
Orba suo quoties vacat inclytæ Principe sedes,
Quodlibet arbitrium statuendi Regis habemus.*

Iterum tamen hanc rem ad pristinum statum reducere conatus est Henricus VI. ut ex Chronico Belgico Magno & Gobelino Persona, Conringius refert: & post ejus mortem Philippus frater ejusdem, missis legatis ad principes

ad Lampad
III. 2. 6.

Chron. in
Gest. Philip.
p. 254.

Chron. pag.
III.

Germaniæ Andernaci creandi Regis causa congregatos, effecit ut nulla ibidem celebraretur electio: tum propter sui & quorundam Principum absentiam, tum propter Regiæ generationis non destituendam profapiam, tum propter juramenta Principum eidem generationi exhibitæ: quod Abbatis Urspergensis testimonio discimus. Post Friderici II. mortem autem neminem reperio, qui sibi jus hæreditarium ad Imperium vel Regnum Germaniæ competere asseruerit: nisi quod Albertus Argentinensis scribit: Albertum Austriacum, cum Papa contra Regem Franciæ illum instigare vellet, respondisse, se hoc non facturum, nisi sibi & hæredibus suis regnum & Imperium confirmaretur per Sedem. Sanè à quo tempore Imperatores ad certam formulam Capitulationis adstringi cæperunt omne jus hæreditarium atque successivum, pro se ac universa stirpe regia solenniter abjurant: sicut ex Capitulationis Carolinæ Artic. XXVII. videri potest: qui in omnium sequentium Imperatorum Capitulationes postea receptus est. Renunciavit autam Carolus juri successorio his verbis: Und insonderheit sollen und wollen Wir uns auch keine Succession oder Erbschaft des oft ernemeten Römischen Reichs anmassen / unterwindē, noch in solcher Gestalt unterziehen / oder darnach trachten / auf Uns selbst / Unsere Erben und Nachkommen / oder auf jemand anderst unterstehen zu wenden: sondern Wir / dergleichen Unsere Kinder / Erben und Nachkommenden / die gemeldeten Chur-Fürsten / ihre Nachkommen und Erben zu jederzeit bey ihrer freyen Wahl geruhiglichen bleiben / und ganz ungetränget lassen. Quo sicut clarissimè demonstratur, sublato omni jure successorio in Imperio nostro, meram & liberam Electionem obtinere. Ita libertati huic Imperii mere electivi nullatenus repugnat, si eligentes non jure aliquo-

aliquo stirpi Regiæ competente, sed Reipublicæ utilitate adducti, in eligendo Imperatore stirpis Imperatoriæ rationem habeant. Quin imò videntur ad hoc pro certo rerum ac temporum statu, ipsa Lege Aureæ Bullæ & vi juramenti Electorii per bonam consequentiam obligari: si nimirum ea rerum & Imperii temporisque conditio sit, ut is qui ex Imperatoris defuncti Familia superest, sine imminente periculo Reipublicæ præteriri non possit, vel solus ad tuendam Imperii salutem tranquillitatemq; necessariis viribus atque facultate sit instructus: nam talem utique, juxta tenorem Aureæ Bullæ *idoneum* maximè habendum esse, nemo dubitaverit.

X. In *secunda Parte*, A quibus facienda sit Electio? hodie nulla dubitatio superest: cum satis liquidò constet, post *Auream Bullam & Instrumentum Pacis Westphalicæ*, jus & munus istud competere *Octoviris Electoribus*, tribus Archiepiscopis, Moguntino, Trevirensi & Coloniensi, & quinque Principibus Secularibus, Regi Bohemiæ, Ducibus Bavariæ & Saxonix, Marchioni Brandenburgensi, & Comiti Palatino Rheni. Idcirca Electores hosce in disceptatione maximè positum est: *quando & quo jure* munus istud iis cœperit ita proprium esse, ut exclusis reliquis, soli Germaniæ Regem & Romanum Imperatorem eligerent? Ubi, ne recensendis aliorum sententiis inhæreamus, observare licet, vetustissimos rerum Francicarum & Germanicarum Scriptores, *Electio* nomine non tantùm uti, ad denotandam *veram Regum constitutionem*, quæ votis & suffragiis eligentium peragitur; sed etiam *solennem illam declarationem* hoc vocabulo designare, qua, ut ipsi loqui amant, *Rex in Solio Regni sublimatur*, populoque

usitatis inaugurationis ceremoniis exhibetur : unde illos etiam Reges *electos esse* dicunt, in quos ipsa Imperii vis non *electionis* propriè ita dictæ, sed *successionis* modo translatum est. Est autem porro certissimum, in ritu hoc solenni celebrando potiores partes primariorum in Regno Episcoporum atque Officialium, inde à remotissima antiquitate jam fuisse. De Francicis Imperatoribus nihil attinet dicere : Ejus verò, qui extincto Carolingorum Imperio, primis inter Germanos Imperatoris nomen gessit, Ottonis videlicet I. inaugurationem ita describit *Witichindus lib. 2. Gest. Saxon. pag. 16.* ut Coronationem quidem à Moguntino Archi-Episcopo peractam testetur, sed simul disertè indicet, tum Trevirensis & Coloniensis Archi Episcopos ejus consecrationis honorem sibi vindicare conatos ; tum Ottonem à *Ducibus ac cætero Magistratu* in solio collocatum fuisse. Ne de administratione solennium ministeriorum in convivio Regio jam dicam. Licet autem præterea certò demonstrari non possit, quando ad septem illos Principes, qui postea Electores constituti sunt, hæc officia Aulica & cum iis inauguratio Regia restricta sit : id tamen, quod nostro instituto satis est, indubia testimoniorum fide potest astrui, eo tempore solos hosce VII. Principes dignatione isthac jam fuisse insignitos, cum ad constituendum per electionem Regem atque Imperatorem Romanum, cæterorum quoque Principum suffragia adhuc requirerentur. Quin & ex hoc ipso, quod rudioribus seculis major externæ huic solennitati, quam ipsi propriè ita dictæ electioni autoritas tribueretur, & is demum verè Rex haberetur, qui à Principibus istis in regno fuisset sublimatus, invaluisse paulatim videtur, ut, qui antea soli facultatem inaugurandi habuerant,

habuerant, quem universi Principes elegissent, deinceps soli consequerentur elegendi quoque Regis potestatem: concedentibus facile cæteris Principibus: qui jam pluribus exemplis inducti fuerant, ut universum electionis suæ robur ab inauguratione septem illorum Principum dependere existimarent. Accedente præsertim traditione, artificio potissimum Romanæ Curia disseminata, pridem jam ab Ottone III. fuisse institutum, ut Imperatorem soli septem Officiales Imperii elegerent. Mutationem autem istam post Friderici demum II. tempora contigisse, evidentissimè colligi potest ex *Alberto Stadenst*, coævo Friderici scriptore; qui suis temporibus adhuc jus Electionis inter Officiales & cæteros Principes Imperii ita commune fuisse, ut universi quidem Principes suffragiis suis Regem constituerent, Officiales verò constiutum jam Principum electione, solenniter inaugurent, testatur his verbis: *Papa Gregorius insolentias Imperatoris contra Ecclesiam metuens, Principes super electione alterius sollicitavit, sed nihil profecit: quia quidam Principum rescripserunt, non esse sui juris Imperatorem substituere, sed tantum electum à Principibus coronare. Electio enim ad ipsos dignoscitur pertinere. Ex prætaxatione Principum, & consensu eligunt Imperatorem, Trevirensis, Moguntinus, Coloniensis, &c. Neq; aliter sensisse existimo Authorem Speculi Saxonici, quem in eadem tempora refert Conringius, quando lib. 2. art. de Orig. Imper. 57. ita scripsit: Den Kaiser kaisen des Reichs Fürsten/ beyde Pfaffen und Lehen / die darzu dem ersten ander Wahl benant sind / die sollen nicht wehlen nach ihrem Muthwillen / wen sie wollen / sondern welchen die Fürsten alle zu einem König erwehlen / denselben sollen sie auff's allererst bey'm Nahmen nennen / und kaisen.*

Quale

de Orig. Imper.
Germ. cap.
30.

Quale autem in hac inauguratione singulorum Officialium munus circa illa tempora fuerit, declarat *Jo. de Beka in Chron. p. 78.* de Wilhelmi Hollandiæ Comitis inauguratione scribens: *Postera die, quæ est omnium Sanctorum festiva solennitas, univèrsa multitudo Prælatorum & Principum deduxit electum Regem ad Basilicam perpetuæ Virginis Mariæ, ut solennem benedictionem acciperet, secundum ritum antiquæ consuetudinis quem ex tunc Coloniensis Archiepiscopus, Cancellarius Italiæ collocavit in sede Majestatis; Archiepiscopus Moguntinensis Cancellarius Germaniæ cum oleo sanctificato dextram ejus foras unxit: Archiepiscopus autem Trevirensis Cancellarius Galliæ, manus illi superimpofuit. Marchio quidem Brandenburgiæ Regis Camerarius annulum ei tradidit: Dux autem Saxonie Regis Justiciarius donavit ipsi gladium: Dux quidem Baviariæ, Comes Palatii, seu dapifer dedit ipsi globum aureum. Rex dehinc Bohemiæ Regis Pincerna de consensu coloniensis Archiepiscopi coronam argenteam capiti ejus superimpressit; Hanc verò solennem benedictionem secundum ritum antiquæ consuetudinis peragi solitam, electionis nomine denotatam fuisse illius ævo Scriptoribus, patet ex eo, quod *Godefridus Monachus ad Ann. 1198.* scripsit: *Coloniensem & Trevirensis Archiepiscopos electionem Regis sui juris esse firmasse.* Quod tum quidem de alio quam inaugurationis jure illos non intellexisse inde colligi potest, quia eodem tempore cæteros Principes ad constituendû Regem, Coloniam evocarunt. Sed & postea adhuc usum istum loquendi obtinuisse sequens locus demonstrat ex *H. Steyoni Altahensis Annalibus ad A. C. 1298.* desumptus: *Electores imperii Albertum Ducem Austria in Regem Romanorum, apud Francensfurt, unanimiter**

unanimiter elegerunt. Hic cum prædecessorem occidisset, electus fuit *Aquisgrani in Regem*. Tametsi verò, ut modo innui, sub *Friederico II.* quidem nondum aliud quam consecrandi Regis jus Officialibus competeret; illo tamen è vivis sublato, authoritas illorum in ipsa electione, uti jam antea non exigua fuerat, ita ad excludendos reliquos, usu & conniventia tacitoque cæterorum Principum consensu, magis magisque invaluit, ut qui post illum electionis Regiæ meminerunt, jam in solidum illam Septemviris hisce transcribere non dubitent. Inter eos autem imprimis *Martinus Polonus*, cum in *Chron. Rom. Imp. Anno 988. & seqq.* scripisset, licet tres *Ottones* per successionem generis regnaverint, post tamen institutum fuisse, ut per septem *Officiales Imperii* Imperator eligeretur, pluribus errandi occasionem præbuit, ut vel ab *Ottone III.* vel ejus tamen tempore institutum fuisse traderent, quod *Martinus*, nulla authoris & temporis addita designatione, post *Ottones* tres institutum scripserat: quorum error à *Simone Scharidio*, *Christophoro Gevvoldo* aliisque frustra propugnatus, ab *Onuphrio Panvinio*, aliisque abunde confutatus est: fontem verò ejus, quem dixi, indicat etiam *Cardinalis Baronius Annal. Eccles. Tom. X. A.C. 996.* Qui sicut ad confutandum *Bellarminum* Gregorio V. institutionem septem Electorum asserentem, satis firma argumenta suppeditat: ita vicissim ex *Bellarmino* facile retundi potest ejus jactantia: dum gloriatur, septem Electorum creatio à quonam Romano Pontifice fuerit primitus decreta, & ubi locorum, & qui electi fuerint, certo certius ex *Synodali- bus Actis* in promptu esse demonstrare, ut id tuto affirmari possit. Postea verò explendo huic tanto hiatui satis habuit

de Trans-
lat. Imper.
lib. II.

buit produxisse *decretum Concilii Lugdonensis*, quo Dux Austriae, Dux Bavariae, Dux Saxonum, Dux Brabantiae, Archi Episcopus Coloniensis, Archi Episcopus Moguntinus, & Salsburgensis, Electores sunt constituti. Cum tamen ex Scriptoribus, quos procedit *Bellarminus*, quosque circa ipsa illa tempora Concilii Lugdonensis vixisse admonet, discere potuisset, decretum hoc nunquam in Germania receptum, neque Electores in eo recens constitutos, Silisbùrgensem videlicet, Austria cum & Brabantiae Ducem, pro Electoribus agnitos fuisse.

de Translat
Imp.

XI. Cæterum de temporibus illis, quibus ab Electione Imperatoris Romani, cæteri Principes exclusi nondum fuerant, virissimum est, quod contra *Onuphrium Pinvinium* asseruit *Flacius Illicryus*: *Solis Germanicis Principibus, Pontifice, ejusdem Legatis, ut & cæteris Italicis exclusis, elegendi jus competiisse.* Neque exempla à *Bellarmino* producta ullo modo ad probandum contrarium valere possunt. Nam *Fridericum I.* quem illi ex *Ursburgensi* ait Henricum Filium suum Romani Pontificis electione Regem constituisse; *ne minimum quidem in electione jus Pontifici competere, constanter sensisse,* apparet ex *Responsò* a jus ad Episcopos apud *Guntherum* in *L'gurin. lib. VI.*

*Debita Pontifici faveat reverentia: Regum
Legibus antiquis, prisco more regatur:
Cujus ab aeterno tantùm collatio Rege
Provenit: ad Procere Electio pertinet, in qua
Præcipuam vocem Præsul de jure vetusto
Moguntinus habet; pastori prima recentis
Agrippine tuo conceditur unctio Regis.
Imperii nitidam summo sacrare coronam*

Pontifici

*Pontifici jus est ; ut vero nomine possit
Non dator Imperii sed confirmator haberi.*

Add. Radevic. de Gest. Friderici 1, 16. Neque validius argumentum est, quo in Electione Lotharii Saxonis Legatum Apostolicum suffragium tulisse colligit, quod illum Continuator Sigeberti scribat in consultationem admissum, tandemque subjiciat : *Lotharium omnium consensu electum*, ubi nemo non videt, quæ sit inter suffragium & consensum diversitas ; quodque insuper hic ipse consensu de iis intelligi debeat, qui eligendi jus habuerunt : quod ad exemplum Conradi etiam notandum : cujus electione quid addiderit, vel Nuncii Apostolici præsentia, vel populi Romani assensus pronum est judicare. Nam Friderici quidem I. electioni, quo nomine consilioque interfuerint Italiæ Barones, declarat Guntherus Ligurin. lib. I,

*Nec minus ex Italis multos & gente Latina
Traxerat bucrerum miratrix famanovarum,
Concilium, Regemq; novum, faciesq; verendas
Aspexisse Ducum, famosaq; nomina nosse
Optabant, populisq; suis exacta referre.*

Quomodo tempore Ludovici Bavari, postulata Pontificis, ac si Electionis authoritas à Papali coronatione, dependeret, retusa sint, cognosci potest ex decretis, quæ tum publicata sunt : apud Freber. Script. Rer. Germ. Tom. I. p. 426.

XII. Quod ad partem tertiam attinet, modum scilicet Electionis faciendæ, est ille tum Caroli IV. Aurea Bulla, tum exemplorum illustrium observatione uberrimè jam ab aliis descriptus : unde pro instituti

modo aliqua excerpemus. Inter cætera itaque, quæ
Cap. 28. §. 5. ex diuturna observantia Carolus IV. in legem scriptam
 transtulit, etiam hoc est, quod *ex clarissimis relationibus*
& traditionibus antiquorum, illud à tempore, cujus non ha-
betur memoria per eos, qui præcesserant, feliciter esse obser-
vatum, notat, ut Regis Romanorum futuri Imperatoris in
civitate Francofurt celebraretur electio, idq; etiam futuris
temporibus servari debere declarat, nisi impedimentum ob-
viaret. Neque fefellerant eum certè illi, ex quorum
 relationibus hoc didicisse se profitetur. Licet enim,
 alibi etiam electorum exempla obvia essent: illa tamen
 peculiaribus causis atque impedimentis innixa, existi-
 mare facile potuit, & invaluisse utique tum opinio-
 nem, ut non alibi vetusto mori satisfieri posse credere-
 tur, proprio exemplo edoctus est Carolus; cujus ele-
 ctioni hoc etiam nomine tum contradictum est, quod
 non esset loco solenni peracta. Quod verò *Mutius* tra-
 dit *Ottonem III. in frequentibus Comitibus Principum decre-*
vissè, ut perpetuò Francofurti eligeretur Imperator; id
eodem modo, quo cætera de illa constitutione Ottonis
omnia, confictum reor. An verò & alterum illud ex-
 plodendum erit, quod alibi refert *Mutius: Guntherum*
Svvarzeburgicum contra Carolum IV. electum, ex consue-
tudine & statuta lege sex totas hebdomatas in castris ad
Francfordiam expectasse hostem? equidem videtur is
A. C. 1349. secutus *Albertum Argentinensem, satis aliàs fide dignum*
 de illis temporibus testem: cujus hæc sunt de ista re ver-
 ba: *Cumq; Guntherus per sex hebdomatas jacuisset in cam-*
pis Francfurt, more Regio per eandem civitatē est receptus.
 quo quidem si respexit *Mutius, aliã distinctione horum*
 verborum usus est; hoc fortassè modo legens: *Cumq;*
Guntherus

Guntherus per sex hebdomadas jacuisset in campis Francofurt more regio, per eandem civitatem est receptus. Sanè Limneus ex Chronicis Hassiacis idem refert. Lechmanus verò, neque ante Carolum, neq; postea in ulla Electorum Imperatorum controversia, hoc usurpatum contendit. Verùm is vel non cogitavit, vel itidem pro conficto habuit, id quod de Ruperto contra Wenceslaum electo Imperatore annotat Author Chronici Belgici Magni his verbis: Rupertus electus in Regem post electionem suam in mense Septembri juxta oppidum Francofordia tentoriis fixis in campo unà cum Principibus per septimanas 5 dies, prout electis ad Regnum moris est, sub dio moram traxit, & tandem oppidum festivis gaudiis intrat. Aureæ Bullæ dispositionem quod attinet, scribit Hartmannus Maurus de coronat. Caroli V. ea quæ de Electionis loco statuerat Carolus IV. contrariâ sanctione A. C. 1363. palam iterum rescidisse. & nolim quidem Mauri fidem quod hanc narrationem in dubium vocare: interim exemplis quibus Aureæ Bullæ dispositionem in usum deductam docet Arumaus ad A. Bull. disc. r. tb. 35. moveor, ut existimem, hanc contrariam sanctionem vel receptam non esse, vel eo tantum valuisse, ut exceptionem legitimi impedimenti, in ipsa quoque A. B. comprehensam sive declararet, sive confirmaret.

XIII. Quæ autecedant electionem, quæque sequantur, persequi nihil attinet. In electione ipsa plurimum sine dubio momenti habet, quod *jurato* illa peragitur; idque *tum* ratione juramenti quod Electores, *tum* ratione juramenti, quod eligendus præstat. Illud quod attinet, fatetur doctissimus *Conringius*, maxime *salutarem esse legem Aureæ Bullæ hac in re: quandoquidem*

C 3

indicat

I. P. II. 3.
Chron. Spi-
rens. VII. 34.

A. C. 14000.

Ad Lamp.
III 2. 33.

indicat, spectatum iri in electione bonum publicum: Cate-
 rum Idem putat, olim quidem jurato factam electionem non
 esse: neque ullum Sacramenti ab Electoribus præstiti in omni-
 bus antiquis Germania nostra monumentis inveniri vesti-
 gium. Fortè tamen Scriptorum vitio magis factum est,
 ut præstiti tali juramenti memoria distinctius liquidi-
 usque tradita non extaret: quam quod penitus omis-
 sum sit juramentum. Parùm certè abest, quin existi-
 mem, Job. de Beka de tali juramento, quale ex Aureæ
 Bullæ præscripto præstant Electores, sensisse, quando in
 eligendo Wilhelmo, dicit, *Electores esse potestatos, ipsum
 potentiolem esse Principem in Regno Germania.* Magis ve-
 rò me movet, ut ita sententiam, *Scriptor Chronici Col-
 mariensis*, candidus equidem & verax, sed rebus distinctè
 rotundeque enunciandis parùm aptus: qui Electionem
Alberti Austriaci hoc modo describit: *Vigilia Joannis Ba-
 ptistæ tres Electores Regis Romanorum, Moguntinus, Bran-
 deburgensis, & Saxo, Moguntia convenerunt, campanas com-
 pulsaverunt, populū convocaverunt, quedam qua fecerunt,
 quedam facienda fideliter retulerunt. Ascenderunt igitur
 in Ecclesiam, facies suas vertentes ad altare, manus suas ele-
 vaverunt, per Deum viventem juraverunt; quod cum ante
 sex annos Regnum Rege caruerit Romanorum, nos Electores
 tres ex parte nostra & ex parte reliquorum Electorum, qui
 in nos eligendi vota sua transtulerunt, jure ac canonicè Adol-
 phum de Nassau, tunc non cognoscentes meliorem in Regem
 elegimus Romanorum: & enumeratis causis destitutionis,
 nunc auctoritate nobis commissa, Adolphum Regem absol-
 vimus à regiminis dignitate & Dominum Albertum Ducem
 Austria, in Dominum & Regem eligimus Romanorum, & po-
 testate tradita nobis similiter, confirmamus. In quibus
 juramenti quidem formulam quam præcessisse necessa-
 rium*

pag. 76.

rium est, ita cum destitutionis & electionis formulis permixtam cernere licet, ut hæc quidem illam penitus absorpserint: distinctam autem reapsa fuisse dubitari vix potest.

XIV. Juramentum quod ab Eligendo præstatur, variis de *Capitulationum origine* disputationibus atque conjecturis locum fecit: sicut videri potest, apud *Carpzovium de Leg. Reg. German. cap. 1. sect. 8.* qui tempore *Conradi I.* Capitulationem Cæsaream natam esse pronunciat. Est autem meo quidem iudicio præclarè admodum à *Conringio* observatum: cum in Germaniano-stra Regum potestas semper fuerit κατὰ νόμον, seu legitima, non infinita, nō simpliciter libera, indubiè nunquam non admissos esse Reges in certas leges: Nullo tam indicio colligi posse, sigillatim illas quodam verbis disertis expressas, multò minus esse scriptas, vel novatas. Perigitur esse verosimile, si non semper, saltem ordinariè Reges in observantiam duntaxat aliquam communem legum & consuetudinem receptarum creatos esse. Adjicit deinde Leges Rudolpho Suevo præscriptas, tum juramentum ab *Ottone IV.* præstitum, quidque de Capitulatione in ipsa *Caroli IV.* Bulla Aurea sit constitutum. cuius egregiè traditus, operæ pretium fuerit isthæc pauca adjicere. Videri in initio Capitulationis locum & instar aliquod obtinuisse, illas admonitiones solennes, quæ in Regum an Imperatorum inaugurationibus ad illos fiebant, & ad quas aliquando etiam juramento adstrictos eos legimus. Exempla illustriora habemus in coronatione *Ludovici Pii* apud *Theganum de Gest. Ludov. Pii cap. 6.* ubi postquam Pater *Carolus* Filium de variis ad Rempubl. regendam pertinentibus admonuisset, ac peculiariter

quidem

Add. ad
Lampad.
pag. 125.

quidem, ut Ecclesias Dei defenderet, Sacerdotes honoraret
 ut Patres, Populum diligeret ut Filios; fideles ministros &
 Deum timentes constitueret, nullum ab honore suo sine causa
 discretionis ejiceret, semet ipsum coram DEO & populo ir-
 reprehensibilem demonstraret; interrogavit eum coram
 multitudine, si obediens esse voluisset præceptis suis? At ille
 respondit: Libenter obedire, & cum Dei adjutorio omnia
 præcepta, quæ mandaverat ei Pater, custodire. Quibus
 quidem verbis juramenti formulam designare voluisse
 Theganum, apparet ex actis Exauctorationis, ejusdem
 Ludovici art. 1. ubi in primis illi objicitur, quod reatum
 sacrilegii incurreret, eo quod paternam commonitionem, &
 terribilem contestationem sub Divina invocatione ante Sa-
 crum altare, in præsentia Sacerdotum, & maxima populi
 multitudine sibi factam secundum suam promissionem non
 conservavisset. In coronatione Ottonis I. apud Witi-
 chindum lib. 2. p. 16. Conradi Salici apud Wipponem in
 vita ejus. Wilhelmi Hollandi apud Jo. de Beka Chron.
 p. 78. Atque hoc quidem modo, sicut in Germania
 sua se vel admoneri vel adstringi Reges nostri facile pas-
 si sunt, ita memoratu dignum est, quid Romanis, ali-
 quam veluti Capitulationis formulam ipsi præscriben-
 tibus responderit Fridericus I. Proponis, inquit ille apud
 Ottonem Frisingensem de Gest. Friderici II. 21. trium Sacra-
 mentorum exactionem, dicis, me debere jurare, ut leges An-
 tecessorum meorum Imperatorum, eorum privilegiis tibi fir-
 matas, & bonas consuetudines tuas observem: apponis etiam,
 quod Patria, usq; ad periculum capitis, tuitionem jurem. Ad
 ista duo simul respondeo: Ea quæ postulas, aut justa sunt, aut
 injusta: si injusta sunt, nec tuum est postulare, nec meum
 est concedere. Si justa recognosco, me hac & debendo velle,
 & volendo debere, quare superfluum erit, voluntario debito
 & debi-

ap. Andr.
 du Chesn.
 Tom. II. p.
 333.

Et debita voluntati juramentum apponere. Affirmas pro pecunia quadam juramentum prestari à me a debere persona. probnefas ! à tuo Roma exigis Principe , quod quilibet lixa exigere deberet ab institore. Ac captivis hac penes nos exiguntur.

XV. In recentioribus controversiis, quarum historiam exhibet *Author der Grundveste des Heil. Röm. Reichs part. 3. cap. 3.* & supplet *Balthasar Venator in Ominosa rerum serie*; disputatum etiam constat: *An Capitulatio sit pars Electionis?* Neque parum certè favet affirmantibus, quod ex *Sleidano & Julio Pflugio* notat *Hortlederus*, id quod agunt in eligendo Imperatore Septem-
viri, ante ratum non haberi, quam leges in Capitulatione ap. Goldast in Pol. Imp comprehensas designatus Imperator accipiat, juramento confirmet, fidemq; det Electoribus, interposita cautione scripta, ab iis nullo se modo recessurum. Quo haud dubiè in Electione Leopoldina spectavit, quod Capitulationis formula destinato Imperatori exhibita est, ut de illa accipienda delibraret, antequam ipsa solennis Electio perageretur.

XVI. Cæterum sicut omnibus consociationibus hoc commune est, notante *Grotio*, ut in iis rebus, ob de I. B. II. 5. 17. quas consociatio quæque instituta est, *pars major* nomine universitatis obliget singulos, qui sunt in societate: Ita in Collegio Electorali quoque pridem antequam *Carolus IV.* id expressâ lege sanxisset, obtinuit, ut is pro Imperatore haberetur, quem major pars Electorum elegerat. Imò antequam ad septenarium numerum restricta esset facultas eligendi, in universis Principibus majoris partis ratio habebatur, ut ex Electione *Conradi Salici* apparet: in qua cum inter duos *Conrados* am-
D bige.

bigeretur; ad extremum, ut *Wippenis* verba habent, ipsi inter se convenerunt quodam pacto in tam dubia re satis convenienti, ut si quem illorum major pars populi laudaret, alter eidem sine mora cederet. Eandem judicandi formam antea jam secutus fuerat *Heribertus* *Archi-Episcopus* *Coloniensis*, cum *Ottone III.* mortuo, *Henricus* *Bavarus* Imperium ambiret: is enim, referente *Dithmaro Chron. lib. 4. p. 44.* Duci tunc non consentiebat, neque omnino denegabat, sed quo melior & major populi totius pars se inclinaret, libenter assensurum pronuntiabat. Quod verò *Electoralis Collegium* attinet, jam tum *An. C. 1339.* non dubitarunt *Electores* ipsi in *Literis* suis ad *Benedictum XII.* Pontificem apud *Freherum* *Scriptorum Germ. Tom. 1. p. 427.* asserere: jure cautum, & consuetudine, cujus contrarium memoria hominum existeret, rationabiliter esse introductum, & sine cujusvis contradictione legitime observatum: quod vacante *Romano Imperio* is qui elegeretur concorditer, vel à majori parte *Principum Electorum*, pro *Rege Romanorum* ab omnibus esset habendus.

XVII. Quod verò hic disputant *Interpretes Aurea Bulla*: an jus eligendi *Imperatoris Electores* ut singulos, an verò ut universos spectet? tum an id, quod dictum est de majori parte, intelligendam sit cum respectu ad universum collegium eligentium, an verò cum respectu ad concurrentes? uti aliqui statum hujus questionis formant, vel ut alii: Utrum major pars respectu Collegii, aut eligentium putanda sit? Illud utrumque ex historia præcedentium turbarum optimè puto explicari posse: quibus intendisse oculos coramque videtur *Carolus*, ut in posterum similes motus averteret. Potissimum autem fomitem discordiæ inter *Electores* præbuerat, quod existimarent *Electore,*

Electores, sibi ut singulis eligendi Imperatoris jus com-
 petere, sicut imprimis apparuit in discordi Electione
 Ludovici Bavari, & Friderici Austriaci; de qua notat
*Albertus Argentinensis A.C. 1314. Principes Electores non
 convenisse, sed quemq; in suo exercitu, per se vel per suum
 procuratorem elegisse, & in suis exercitibus publicasse.*
 Idem *Henricus quoque Stero Altahensis A. C. 1313. tradit*
 his verbis: *Principes ad praeficiendum Monarcham, coelitus
 constituti, contentiosè eligentes, quidem in Franckenfurt,
 aliqui per literas, aliqui in locis sibi competentibus, & sic
 discordantes in duas partes, una elegit Fridericum, altera
 Ludovicum.* Et quod ad definiendam alteram dubita-
 tionem pertinet, trium Imperatorum contra Carolum
 Electorum exemplo patere potuit, quam exposita esset
 dissensionibus turbisque electio, nisi talis aliqua nor-
 ma praescriberetur, quae ipsam quoque consultationem
 de Imperatore eligendo ad paucissimos, quam fieri po-
 test, competitores deduceret: quod utique praestari hac
 ratione apertum est, si illi demum spes ad Imperium
 & aditus relinquatur apertus, qui pluribus, totius Col-
 legii respectu, suffragiis designatur: Tum enim si ab
 initio vota per plures aemulos distrahantur, illa, ipso se-
 cundum legis praescriptum instituta deliberationis pro-
 gressu, non ut quidam existimant, ad irritum recident,
 sed ad duos competitores restringentur: è quibus is
 ad Imperiale calmen evehetur, quam jam citra amba-
 ges ullas, major pars totius Collegii Electoralis idone-
 um maximè pronuntiaverit: sicut factum est durante
 adhuc pristino electionis more cum Conradus Salicus
 eligeretur: tum enim, postquam diu certatum esset, quis
 regnare deberet; cumq;, ut describit *Wippo vit. Conrad.
 Salic. p. 424. Alium etas, vel nimis immatura, vel citra*
 II
 D 2
 modum.

modum pervecta : alium virtus inexplorata : quosdam insolentia causa manifesta re usaret : inter multos electi sunt pauci : Et de paucis admodum duo sequestrati sunt , in quibus examen extremum summorum virorum summa diligentia diu deliberatum , in unitatis puncto tandem quievit : postquam scilicet convenisset , ut si quem illorum duorum major pars laudaret , alter eidem sine mora cederet : quod ibidem Wippo indicat. Add. Buxtorff. ad Aur. B. cap. 2. thes. 35.

XVIII. Superest , ut admoneamus , quomodo hæc universa constituendi Imperatoris ratio ipsi formæ Reipublicæ nostræ vel ex se conveniat , vel hæctenus legibus usuque atque ipsorum etiam Electorum prudentia sit accommodata ? Ubi licet I. certissimum quidem sit , modum constituendi Principis à forma Reipublicæ , vel hanc ab illo per causalem nexum non dependere ; neque ibi electionem semper obtinere , ubi legibus adstrictum , vel successionem , ubi absolutum regimen viget : attamen id quoque in confesso est , electionem Statui , in quo nec omnis nec absoluta potestas penes Imperatorem est solum , sed in quo libertas & potestas Ordinum admixta est Imperatoriæ Majestati , convenientissimum esse : *minus enim , ut cum Lipsio loquar , servilis est hæc species , & , quæ Taciti verba sunt : loco libertatis erit , quod eligi incepimus. quod Guntherus etiam confirmat verbis superius adductis.*

2. Pol. 4. 13.

1. Hist. 16. 2.

*Nos quibus est melior libertas , jure vetusto
Quodlibet arbitrium statuendi Regis habemus.*

II. putat

II. Putat *Bodinus de Rep. VI, 5.* inter præcipua incommoda Electionis etiam istud esse, quod necesse sit aut peregrinum Regem creari, aut Civem: si peregrinus creetur, maxima regno pericula imminere: si civibus pateat aditus, impudentissimum ac ferocissimum, quemque per fas & nefas principatum ambiturum: si plures æquâ potestate & gratia valeant, populum in factiones distracturos esse. At in Germania nostra utrumque periculum arcet mos patrius: dum & externos excludit ab Imperiali fastigio; & è civibus non nisi ex illustri stirpe natos, nec hos quidem aliter, quam si majori Electorum parti idonei videantur, admittit III. eademque ratione, qua non nisi illustri stirpe genitus ad Imperium admittitur, illud etiam, quod electioni adscribit *Bodinus*, incommodum avertitur: quod nimirum, qui ex humili & obscuro loco nati sunt, si ad Imperium provehantur, animos attollant, & tyrannidem crudelius exercent, quam qui regali sanguine sunt creti. quanquam huic suspicioni, & illa *Guntberi* validdè reponi possint, ex *Ligurin lib. 1.*

*Nam quod summa probos mutare potentia mores
Dicitur, ex alia sumtum magis aestimo causâ:
Si quis forte sibi perverse conscius artis,
Ingeniûq; mali, tacitus captator honoris
Tempore dissimulat: cum quod cupiebat adeptus
In vitium moresq; redit: mutasse videntur,
Immeritiq; hominem violasse putantur honores,
Quos magis ille malo corrumpit & inquinat usu.*

IV. Existimat idem *Bodinus* Electivum Regem, si Regnum penitus in patrimonium suum redigere nequeat, attamen sibi ex domo successorem ereptis optima-

tum suffragiis designaturum. Verum hoc ne facere Imperator Germanicus possit, *Capitulatione*, cujus formulam supra exhibuimus, satis prohibetur. V. Sicut & adversus illud, quod gravissimum in omni aliis Regno electivo periculum est, ut in incerto vagabunda electio varii generis turbas cruentissimosque motus excitet, Electorum prudentiam egregiam cautionem medelamque adhibitam, dum in eligendo Imperatore pridem stirpis Regiæ rationem habere consueverunt, evidentissimis gravissimisque rationibus *Conringius* jam demonstravit. VI. Quemadmodum *Bodinus* ipse factetur, magno Germaniæ commodo eligendi Imperatoris facultatem à pluribus ad pauciores esse translata, restrictamque. Ita quod VII. Dissensui tamen inter hos locum esse ait, ad bellum facile erupturo: illi, stabilito per Auream Bullam jure majoris partis, obviam satis felici successu itum est; nisi quatenus instituto per Tabulas pacis Westphaliæ, Octavo Electoratu, paribus suffragiis, adeoque dissensui forte non adeo facile explicabili via est aperta. IIX. Corruptelis vero varii generis, sanctitas juramenti Electorii obicem ponit. IX. Interregni vero pericula constitutus Auream Bullam Vicariatus, & electionis peragenda tempus arctioribus limitibus circumscriptum prohibet. Perinde uti X. Capitulationibus Cæsareis satis abundeque prospectum est, ne, quod itidem inter incommoda Electi-
Argen. lib. 1. tii status refert *Bodinus*, Imperator vel res Imperii se-
gniter curet; vel pro lubitu Imperio sua commoda subtrahat; vel denique ipsas Imperii provincias alienet. Quæ adversus *Barclajum* etiam aliosque, qui electionem Germanicam vel tradunt, vel animosius impu-

impugnant, eo valere poterunt, ut hinc perspiciant :
sicut non quævis electio omnium populorum ingeniis,
vel cuius regiminis formæ convenit; ita posse tamen
electionem ad certe alicujus Gentis Reipublicæ ha-
bitum statumque legibus & cautonibus attemperari
accommodarique, ut non minorem illi in tuenda
publicâ salute tranquillitateque usum,
quam aliis nationibus Regnisve
successio, præstat.

F I N I S.

QK 77 1504

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

107
11.10

Ms. A. II, 58.
h. 9, 8

ELI
IM
RO

VIRO A
SIT
DN. VI
IN ALMA A
HISTO

Domino I

Ex ejusden

JOHANN

✻✻✻
Liter

NE
IS
I,

ILTIS-

HTO,
RSITATE
IO,

Hospite

mptam,

AMBS,

II R
1564

